

BIZ KORRUPSIYAGA QARSHIMIZ!

Qodirova Shahlo Toxirdjonovna

Toshkent viloyati, Olmaliq shahri

"OKMK" AJ tasarrufidagi 33-MTT uslubchisi.

Annotatsiya :Maqolaning maqsadi: Ushbu maqola korrupsiyaga qarshi kurashning zamonaviy ilmiy-nazariy asoslarini, uning milliy iqtisodiyot va ijtimoiy barqarorlikka ta'sirini tahlil qilish, shuningdek, samarali kurash mexanizmlarini taklif qilishdan iborat.

Kalit so'zlar: Korrupsiya, antikorrupsiya, institutsional islohotlar, shaffoflik, raqamli transformatsiya, "Elektron hukumat", Ochiq ma'lumotlar.

KIRISH

Maqolada korrupsiyaga qarshi kurashning institutsional, xulq-atvor (behavioural) va axborot-texnologik yondashuvlari tahlil qilingan. Tahlil natijalariga asoslanib, korrupsiyaga qarshi kurashda raqamli transformatsiyaning hal qiluvchi roli ko'rsatilgan. Asosiy xulosalar: Korrupsiya iqtisodiy rivojlanish va jamiyatning adolatga bo'lgan ishonchiga jiddiy tahdid soladi. Uni yengish nafaqat jazoni kuchaytirishni, balki davlat boshqaruvining shaffofligini oshiruvchi kompleks islohotlar (institutsional) va raqamli texnologiyalarni joriy etish (inson omilini kamaytirish)ni talab qiladi. Shaffoflikka asoslangan "Elektron hukumat" va Ochiq ma'lumotlar siyosati (Open Data) korrupsiyaga qarshi kurashda eng ustuvor yo'nalishlardir.

Korrupsiya har qanday davlatning ijtimoiy-siyosiy tuzilishi, iqtisodiy rivojlanishi va qonun ustuvorligiga jiddiy tahdid soluvchi global muammodir. U davlat boshqaruvi samaradorligini pasaytiradi, sarmoyaviy muhitni yomonlashtiradi, aholi ishonchini yo'qotadi va adolatsizlik hissini kuchaytiradi. "Biz korrupsiyaga qarshimiz" tamoyili shunchaki shior emas, balki huquqiy, ijtimoiy va iqtisodiy islohotlarning o'zagi bo'lishi kerak. Ushbu maqolada korrupsiyaga qarshi kurashning nazariy asoslari, uning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari hamda samarali kurash mexanizmlari ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Korrupsiya – bu jamiyatdagi eng xavfli illatlardan biri bo'lib, u nafaqat iqtisodiy rivojlanishni, balki siyosiy barqarorlikni ham zaiflashtiradi. Korrupsiya, ayniqsa davlat organlarida, davlat byudjetining samarasiz ishlatilishi, noqonuniy to'lovlar va imtiyozlar olish, davlat xizmatlaridan notog'ri foydalanish kabi ko'plab noxush oqibatlarga olib keladi. Ushbu maqolada biz korrupsiyaning salbiy ta'siri, uning oqibatlari va unga qarshi kurashishda qilinishi kerak bo'lgan amaliy chora-tadbirlar haqida so'z yuritamiz.

Korrupsiyaning jamiyatga ta'siri

Korrupsiya faqatgina ayrim shaxslarning o'z manfaatlarini ko'zlab qiladigan jinoyat emas, balki butun jamiyatga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Korrupsiyaning ko'lamini kengaytirish orqali:

Iqtisodiy taraqqiyotning to'xtashi: Davlat byudjetining noto'g'ri ishlatilishi, budget mablag'larining ayrim shaxslar tomonidan o'zlashtirilishi iqtisodiyotga jiddiy zarar yetkazadi. Korrupsiyaga qarshi kurashmaslik esa rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishni to'xtatadi.

Siyosiy barqarorlikning yo'qligi: Korrupsiya hukumat organlarining ishonchliligini pasaytiradi, bu esa xalqning siyosiy tizimga ishonchni yo'qotishiga olib keladi. Natijada, fuqarolar hukumatga nisbatan norozilik bildiradi va davlat islohotlari amalga oshirilmaydi.

Ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlariga ta'siri: Korrupsiyaga yo'l qo'yilgan joylarda ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlari ham befarq qoladi. Bu, o'z navbatida, fuqarolarni sifatli ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlaridan mahrum qiladi. Ta'lim tizimining kamchiliklari esa kelajakda davlatning raqobatbardoshligini kamaytiradi.

Ijtimoiy adolatsizlikning kuchayishi: Korrupsiya ijtimoiy tengsizlikni yanada kuchaytiradi. Ko'pincha, resurslar va imkoniyatlar korrupsion faoliyat orqali cheklangan shaxslarga taqsimlanadi. Bu esa jamiyatda adolatsizlikka, norozilikka va ijtimoiy kelishmovchiliklarga olib keladi.

Korrupsiyaga qarshi kurashishning muhimligi

Korrupsiyaga qarshi kurashish jamiyatda adolatni ta'minlash va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun juda muhimdir. Buning uchun davlat va jamoat birlashib ishlashi zarur. Korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

Tizimlarni shaffof qilish: Davlat idoralari va tashkilotlarida tizimlarni shaffof qilish, huquqiy mexanizmlarini kuchaytirish korrupsiyaning oldini olishda muhim omil hisoblanadi. Elektron hukumat tizimlari orqali fuqarolarning huquqiy muammolariga tezkor javob berish imkoniyati yaratilishi kerak.

Jamoatchilikni jalb qilish: Korrupsiyaga qarshi kurashishda fuqarolar va jamoatchilik tashkilotlarining ishtiroki muhim. Fuqarolarni xabardor qilish, korrupsiyaning oqibatlarini tushuntirish va fuqarolarni korrupsion holatlarga qarshi kurashishga undash kerak.

Ta'lim va tarbiya: Korrupsiyaga qarshi kurashishda ta'lim tizimi katta rol o'ynaydi. Yosh avlodni adolat va halollikka, shaffoflikka o'rgatish, ularga korrupsiyaning salbiy oqibatlarini tushuntirish zarur. Korrupsiyaning oldini olish uchun turli yoshdagi fuqarolarni korrupsiyaga qarshi madaniyatni rivojlantirishga chaqirish lozim.

Jazo mexanizmlarini kuchaytirish: Korruptsiyani amalga oshirgan shaxslar uchun qat'iy jazolarni qo'llash zarur. Bu nafaqat huquqbuzarlarga, balki boshqa potentsial jinoyatchilarga ham jiddiy signal yuboradi.

Xalqaro hamkorlik: Korruptsiyaga qarshi kurashishning xalqaro hamkorlik doirasida amalga oshirilishi zarur. Bunda mamlakatlar o'rtasida ma'lumot almashish, birgalikda ishlash va xalqaro yuridik me'yorlarni hurmat qilish katta ahamiyatga ega.

XULOSA

Korruptsiyaga qarshi kurashish nafaqat qonunlarni kuchaytirishni, balki butun jamiyatni halollik va adolat asosida qayta shakllantirishni talab qiladi. Har bir fuqaro o'zining kichik hissa qo'shishi orqali katta o'zgarishlarga erishishimiz mumkin. Shu bois, biz barcha sohalarda korruptsiyaga qarshi kurashishga faol hissa qo'shishimiz, o'z xatti-harakatlarimiz bilan halollikni targ'ib qilishimiz kerak. "Biz korruptsiyaga qarshimiz" tamoyilini hayotga tatbiq etish kompleks va uzoq muddatli strategiyani talab etadi. Bu faqatgina jazoni kuchaytirish bilan cheklanmasligi, balki institutsional shaffoflik, raqamli transformatsiya, fuqarolik jamiyatini mustahkamlash va axloqiy qadriyatlarni targ'ib qilishni o'z ichiga olishi kerak. Faqatgina qonun ustuvorligi mustahkam, raqamli tizimlar shaffof va har bir fuqaro bu kurashda mas'uliyatni his qilgan jamiyatgina korruptsiyadan xoli bo'lib, barqaror iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotga erisha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. (2017 yil 3 yanvar). Korruptsiyaga qarshi kurashish to'g'risida. (O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurashning asosiy huquqiy bazasi).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari va Qarorlari. (So'nggi yillardagi Farmonlar va Qarorlar) Korruptsiyaga qarshi kurashish bo'yicha Davlat dasturlari va Strategiyalari. (Masalan, 2020-2024 yillarga mo'ljallangan strategiyalar va Davlat xizmatlari shaffofligini ta'minlashga oid hujjatlar).
3. Atoev, A. K. (2022). Korruptsiyaga qarshi kurashning institutsional asoslari va mexanizmlari. (Monografiya yoki DSc dissertatsiyasi, Tahliliy markaz nashri).
4. G'ulomov, S. S., & Alimov, R. X. (2021). Raqamli iqtisodiyot va davlat boshqaruvida shaffoflikni ta'minlash yo'llari.
5. Xasanov, B. X. (2019). Iqtisodiyotni liberallashtirish sharoitida korruptsiyaning oldini olishning iqtisodiy-huquqiy masalalari.